

Natuurweidekrant

Vereniging van biologisch melkveehouders in Nederland

DROMEN ????

Wie doet het niet, hangend op een hoekpaal, kijkend naar de tevreden koppel koeien op de weide, dromen van je bedrijf en hoe je bedrijf over tien jaar erbij staat, of hoe je zou willen dat het erbij staat.

Iedereen heeft wel eens van die visies naar de toekomst, maar wat niemand weet is bijvoorbeeld wat voor regelgeving we nog allemaal tegenkomen voor we 10 jaar verder zijn, en of we dan wel de juiste keuzes hebben gemaakt.

Wat denkt u: hoe moeilijk moet het zijn voor ambtenaren om regels te maken waar we als biologische sector nog lang mee verder kunnen. Die niet elk jaar aangepast moeten worden door onwerkbaarheid.

Als wij hen niet vertellen waar we naar toe willen, hoe kunnen andere mensen er dan naar handelen. Daarom hebben we als Natuurweide het idee opgepakt om een plan te schrijven waar we met de biologische sector willen staan in 2020. Er gebeuren op verschillende onderdelen al doorkijkjes naar de toekomst, onder andere door de bedrijfsnetwerken en onderzoeksinstellingen, maar de Natuurweide wil een totaal visie schrijven, waar over zo veel mogelijk onderdelen iets instaat, (onder andere: mest, voer, fokkerij, huisvesting, stallenbouw, energie, kringlopen en noem zo maar op). En elkaar niet tegenwerkt, maar zo mogelijk versterkt.

We willen een stuk schrijven waar we een aantal jaren mee verder kunnen, en die onder andere als leidraad voor regelgeving en PR gebruikt kan worden

Wij zoeken nog mensen met een beeld voor ogen, met gedachten en dromen, en een aantal mensen die al die gedachten samen met ons tot de “visie 2020” willen uitwerken.

Harrie Janssen, 0478-641825

info@hazelbroekhoeve.nl

Agenda

12 maart: Ledenvergadering 10.30-15.00 in de Keet van Heerde

Begin april: Koeiendans samen met Wakker Dier en Adopteer een Koe

15 april: Biocongres op Landgoed Rhederoord

6 en 7 juni: Landelijke Open dagen Biologische Landbouw

Oproep

- Geef alstublieft uw email adres door aan info@denatuurweide.nl
- Geef alstublieft ook uw website adres door aan info@denatuurweide.nl als u wilt dat het website adres van uw bedrijf op de website van de Natuurweide vermeldt wordt.

Inhoudsopgave

<i>Welk onderzoek uitvoeren in 2010?</i>	2
<i>Biomelk in Europa</i>	2
<i>Nieuw voorstel bemestings normen gaat over meer dan mest</i>	3
<i>Interview met Henri Willig</i>	5
<i>Colofon</i>	8

Welk onderzoek uitvoeren in 2010?

De biologische sector is de enige sector waarin de praktijk zelf bepaalt naar welke onderwerpen wetenschappelijk onderzoek wordt gedaan. Bij de productwerkgroep van BioConnect kan elke biologische melkveehouder of verwerker onderzoeksvragen neerleggen. De productwerkgroep bepaalt dan voor welke onderzoeksvragen een project wordt gestart in 2010. U heeft tot 15 april de tijd om uw idee aan te leveren.

Geef bij uw idee, naast uw naam en adresgegevens, een korte uitleg wat het onderzoek bij kan dragen aan de biologische zuivelsector. De productwerkgroep bespreekt alle ideeën in de vergadering van mei. Als uw idee wordt geselecteerd, neemt een onderzoeker contact met u op om uw idee uit te werken in een onderzoeksvoorstel. Vervolgens worden deze voorstellen in september weer besproken in de productwerkgroep. Dan wordt duidelijk welke projecten in 2010 daadwerkelijk worden uitgevoerd. U hoeft overigens niet zelf bij te dragen aan de financiering van het project. Om teleurstellingen te voorkomen: ga eerst na of de kennis al beschikbaar is op de markt. Er is alleen budget beschikbaar voor nieuwe kennis en nieuwe oplossingen.

Goed idee?

U kunt uw onderzoeksidee mailen naar Clemens Oude Groeniger, kennismanager Zuivel Bioconnect: (oude.groeniger@biologica.nl) of naar Maarten Vrolijk, onderzoekscoördinator biologische veehouderij: maarten.vrolijk@wur.nl

Biomelk in Europa

Er is in de ons omringende landen geen structureel tekort meer. Dus is er weer enige druk op de prijzen. Over de afzet is voornog iedereen optimistisch gestemd. In de afgelopen twee jaar is er vooral in Engeland veel omschakelmelk gekomen en de groei van bio is in dit land stilgevallen. Het gevolg is nu dat er 15 miljoen kg melk over is op de markt als rauwe melk of boter.

Frankrijk loopt weer tegendraads uit de pas in Europa. Na jaren van overschot is er nu een schrijnend tekort aan biomelk. Importmelk komt uit Engeland, België en Duitsland.

In Duitsland is de markt aardig in evenwicht maar zij merken dat er import van melk is uit Oostenrijk en Denemarken. In Oostenrijk is de staatssteun dermate gunstig dat er structureel veel aanbod is van biomelk en vlees.

Denemarken is een bijzonder vermeldenswaardig consumptieland. Van de verse melkmarkt is 33 % biomelk. In de stad Kopenhagen is zelfs 60 % van de verse melk bio, wat kunnen wij hiervan leren? Onlangs kwam Arla in het nieuws dat ze de biomelkplas willen verdubbelen. Dit is een project wat nog in de startblokken staat. Arla gaat duidelijk voor bio en niet voor het tussensegment.

Zweden is weliswaar ver weg van ons, maar ook daar gaat de consumptie harder dan het aanbod in kan voorzien.

Koeiendans

Op een viertal bio-melkveebedrijven zal eind maart/begin april Wakker Dier samen met stichting Adopteer een Koe weer de actie Koeiendans georganiseerd worden. De landelijke, de regionale pers, adoptievrienden en andere geïnteresseerde worden uitgenodigd om er bij te zijn als de koeien voor het eerst naar buiten gaan. Zo wordt de aandacht weer gevestigd op het feit dat biologische melkkoeien weidegang hebben. Op de websites van de Natuurweide, Wakker Dier en Adopteer een Koe zal plaats en tijd aangekondigd worden.

NIEUW VOORSTEL BEMESTINGSNORMEN GAAT OVER MEER DAN MEST

Het middagdeel van de ledenvergadering van 12 maart a.s is gereserveerd voor uitleg en discussie over een voorstel voor nieuwe bemestingsnormen. In dit voorstel is de biologische sector over ruim tien jaar volledig gesloten voor mest en de veehouderij voor 100 procent grondgebonden. De Natuurweidekrant peilde alvast een aantal meningen.

Chris Bomers uit Eibergen (700.000 kilo melk op 65 hectare) zat namens de melkveehouderij in de werkgroep die het voorstel opstelde dat nu op tafel ligt. Alle sectoren waren in de werkgroep vertegenwoordigd en hebben hun wensen op tafel kunnen leggen. 'Over de gewenste inrichting van de biologische sector op lange termijn waren we het met elkaar snel eens. Maar over de stappen daar naar toe was wel verschil van inzicht.'

'De melkveehouderij is van alle sectoren al het meest gesloten. Voor de meeste melkveebedrijven zal dit voorstel dan ook geen ingrijpende gevolgen hebben. Voor de pluimveehouderij is dat heel anders', legt Chris uit. 'Deze sector is hard gegroeid doordat gangbare kippenbedrijven –zonder grond- omschakelden naar biologisch. Kippenmest is niet de meststof die de akkerbouwer wil omdat er naar verhouding veel fosfaat en weinig stikstof in zit.' Voor die kippenmest zal een oplossing moeten komen en daar kunnen melkveehouders een rol in spelen. Melkveebedrijven kunnen met klaver al voor een groot deel aan de stikstofbehoefte van gewassen voorzien. Afhankelijk van de grondsoort kan op kortere of langere termijn wel een tekort aan fosfaat ontstaan. Door kippenmest aan te voeren en rundveemest af te zetten wordt dit voorkomen.

Als er niets zou veranderen aan de huidige bemestingspraktijk zal er volgens Chris een tekort ontstaan aan biologische mest. 'Nu wordt het gat opgevuld met onder andere gangbare mest, straks zullen er andere oplossingen moeten komen. Van melkveehouders die nu nog alle mest zelf gebruiken zal mest gevraagd worden. Dan speelt de vraag of je die mest kunt missen, met andere woorden of je toe kan met minder dan 170 kilo stikstof per hectare.'

'In feite heeft de voorgestelde aanpak niet alleen met mest te maken', geeft Chris aan. 'Als je praat over mest praat je bijvoorbeeld ook over strooisel. Als je van een akkerbouwer verwacht dat die honderd procent biologische mest gebruikt, dan mag de akkerbouwer ook van jou als veehouder verwachten dat je volledig biologisch strooisel gebruikt.....'

Mest voor voer

Herman Brunnekreef heeft in het Twentse Saasveld een intensief melkveebedrijf op zandgrond met ongeveer 11.000 kilo melk per hectare. Hij koopt een deel van zijn voer aan en zet jaarlijks 100 tot 200 kuub mest af. Tot nu toe verloopt die afzet via een intermediair. Herman is blij met het voorstel om veehouder en akkerbouwer rechtstreeks aan elkaar te koppelen, al zal hij nu wel zelf iets moeten gaan regelen. De veehouder zal moeten aantonen waar zijn mest naar toe gaat, de akkerbouwer moet kunnen laten zien waar de mest vandaan komt. 'Zo worden we minder afhankelijk van intermediairs die ook weer aan ons willen verdienen, al blijft er voor hen wel een taak want de mest zal nog wel getransporteerd moeten worden.' Overigens valt het in Twente niet mee om rechtstreeks contacten te leggen met akkerbouwers. Ze zijn er gewoon niet. De mest die Herman afvoert gaat dan ook naar de Flevopolder.

Ook Herman denkt dat de voorgestelde aanpak niet alleen gevolgen heeft voor het gebruik van mest. Zo hoopt de Twentse veehouder dat het aanscherpen van de normen voor bemesting zal

leiden tot een ruimere beschikbaarheid van ruwvoer doordat de akkerbouwer zijn bouwplan anders in gaat richten. ‘Goed voer aankopen viel de laatste jaren niet mee. Ik hoop dat met betere contacten er afspraken gemaakt kunnen worden, bijvoorbeeld over het ruilen van mest voor voer.’

Achterhoedegevechten

Eigenlijk zou het gebruik van biologische mest helemaal geen punt van discussie mogen zijn’, vindt Piet Boons. ‘De vraag zou moeten zijn: hoe gaan we de biologische mest die beschikbaar is maximaal benutten. Alle andere discussie over mest zijn achterhoedegevechten. Op biologische grond hoort gewoon biologische mest. Zo staat het in de Europese verordening.’

Piet wijst er op dat de scheefgroei tussen veehouderij en akkerbouw vooral ontstaan is doordat intensieve veehouderijbedrijven konden omschakelen zonder dat er eisen werden gesteld aan de herkomst van het voer of de afzet van de mest. ‘Als we nu niets doen kan er opnieuw scheefgroei ontstaan. Als er straks een tekort ontstaat aan mest wordt het voor intensieve veebedrijven misschien weer interessant om biologisch te worden. Als deze bedrijven echter hun voer van ver weg moeten halen spannen we het paard opnieuw achter de wagen.’

Op het eigen bedrijf in het Overijsselse Welsum met 900.000 kilo melk op 90 hectare wordt op dit moment zo’n 150 kilo stikstof uit mest gebruikt. Het bedrijf is volledig zelfvoorzienend voor ruwvoer terwijl ongeveer de helft van het krachtvoer zelf wordt geteeld. Op beperkte schaal wordt rundveemest afgezet naar een aantal tuinders en wordt kippenmest aangevoerd. Wat stikstof betreft zou de bemesting volgens Piet nog veel verder naar beneden kunnen. ‘Maar dan komen we fosfaat en kali tekort. Het tekort aan fosfaat zou je theoretisch op kunnen lossen met kippenmest zodat er meer ruimte is om rundveemest af te voeren. Maar dat vraagt wel veel transport wat hoge kosten met zich mee brengt. Het kan alleen als de afstanden tussen bedrijven niet te groot zijn. Misschien is het wel een betere oplossing als akkerbouwers in hun bouwplan meer ruimte maken voor vlinderbloemigen. Dan is er minder stikstof uit mest nodig en hoeft het hogere fosfaatgehalte in kippenmest weer geen probleem te zijn.’

Aan discussie over de nieuwe bemestingsnormen wil Piet eigenlijk geen tijd meer spenderen. ‘Het is goed dat er nu regels gesteld zijn. Dat maakt mensen inventief en onder druk zijn vaak dingen mogelijk die eerder nooit mogelijk waren. We moeten gewoon aan de slag want als we doorgaan op de huidige voet zetten we het imago van onze sector op het spel.’

Wichert Koopman

Het voorstel voor de nieuwe bemestingsnormen staan volledig uitgelegd op <http://library.wur.nl/biola/bestanden/1895762.pdf> (bioKennisbericht januari 2009 Bodemvruchtbaarheid).

Henri Willig, melkverwerker in Katwoude en Heerenveen

Melkleveranciers zijn afhankelijk van de ambitie van melkverwerkers.

Onder de titel "Beeld van een verwerker" is de Natuurweidekrant in gesprek met Henri Willig, onder andere bekend van Hooidammer Kaas in Heerenveen.

Henri Willig, u bent al vele jaren actief in de zuivel, hoe kwam u in de biologische zuivel terecht?

Om deze vraag te beantwoorden in het kort mijn bedrijfshistorie: Op het ouderlijk bedrijf in Katwoude waar we melkkoeien hadden ben ik in 1974 begonnen met het maken van kaas. Ons bedrijf ligt in Waterland, een toeristisch gebied, en een bezoek aan de kaasboerderij hoort ook bij de vele bezienswaardigheden.

Om de stijgende verkoop van onze kaas bij te houden hebben we in 1979 een stal gebouwd voor 150 melkkoeien, daarnaast kochten we melk bij. In 1980 zijn we met melkgeiten begonnen die in de oude koestal gehuisvest werden. Dit leidde tot de start van een groot geitenbedrijf met 500 geiten in Lelystad. In 1983 zijn we gestart met de aankoop en verwerking van schapen- en geitenmelk van andere boeren. In 1985 werden we getroffen door een grote brand in de kaasmakerij in Katwoude. We hebben toen de keuze gemaakt om het melkveebedrijf af te bouwen.

Op dit moment hebben we 500 biologische melkschappen.

Hoe heeft het biologische in uw bedrijf zich ontwikkeld?

Op het hoogtepunt van ons eigen gangbare bedrijf hielden we 150 melkkoeien op 30 hectare. We voerden mest af en kochten veel voer aan. Dat ging tegen mijn gevoel in.

In 1998 zijn we een schapenmelkproject gestart voor zowel gangbare als biologische schapenmelk in Waterland. Ons eigen bedrijf is ook overgeschakeld naar biologisch.

Sinds 1999 zijn we actief met biologische kaas van koe, schaap en geit, en onze wens was om hierin door te groeien. Een goede kans was voor ons de mogelijkheid om het bedrijf "Hooidammer Kaas" over te nemen. Het merk Hooidammer had al een plaats in de biologische markt. Met de overname van het merk Hooidammer hebben we een duidelijke keus gemaakt voor grootschaliger verwerking en vermarkting van biologische kaas, en zijn dit gaan verwerken in een nieuwe fabriek in Heerenveen.

Wat drijft u?

Ik ben ondernemer. Ik ga graag met mensen om, zowel in de toeristische sector als in de agrarische. Het verwerken van de melk echter boeit mij het meest. Bij zowel de gangbare als de biologische productie vind ik duurzaamheid, dierwelzijn en respect naar onze aarde van groot belang.

U bent directeur in een veranderende organisatie, voelt het nog goed?

Onze organisatie is een levenslang leerproces. Ik heb alle functies in het bedrijf zelf gedaan: koeien-, geiten- en schapenmelken, kaasmaken en verkopen, ik heb zelf aan de machines gesleuteld en heb ze ook ontworpen. Nu heb ik de functie van algemeen directeur. Sinds enige jaren werken ook twee zoons in het bedrijf mee. Dat zij het familiebedrijf willen voortzetten geeft mij een heel goed gevoel.

Hoe kijkt u tegen de melkmarkt aan?

In 2002 en 2003 hadden we te maken met een crisis in de markt. Dit leidde tot de ondergang van Bastiaansen. Ik wilde het mogelijk maken dat de melk van de leveranciers

van dit bedrijf legaal kon worden opgehaald zodat hen in elk geval een gangbare prijs kon worden betaald. Wij hebben dit administratief begeleid, waarna de inmiddels opgerichte EkoHolland later op eigen kracht verder kon. Momenteel zitten we weer in een moeilijke tijd, zeker in de gangbare markt, maar ook de biologische markt staat onder druk. Het verschil tussen de gangbare en biologische prijs wordt te groot. Op de BioFach in Nürenberg was de belangstelling nog groot, maar er is momenteel meer melk dan de markt op kan nemen.

Het is moeilijk uit te leggen aan de consument dat de overgang naar 100% biologisch voer en 100% biologische mest de zaak nu veel duurder maakt. De consument gaat er van uit dat Biologisch altijd al 100% Biologisch was.

Hoe houden we de markt in balans?

Voor de kaasmarkt kun je geen prijsafspraken maken ivm de NMA en de EG-regels. Wat wel mag is een beperking van de aanvoer. In Israël en Amerika zijn de boeren daar al mee bezig, daar wordt melkvee geslacht om de productie te verlagen. In Europa gebeurt er niets om de productie af te remmen, waardoor de prijs nog verder onderuitzakt. Er komt wel weer een bodem in de markt, de prijzen kunnen daardoor wel weer oplopen, zelfs tot ongekende hoogte. Dit is echter alleen positief voor de handel, boeren profiteren hier nauwelijks van mee.

Als de melkprijzen hoog zijn kan het effect mede zijn dat er naar alternatieven gezocht wordt voor producten waarvoor zuivel als grondstof gebruikt wordt. Dit geeft vraaguitval van melk, ook kan het lang duren voor weer gekozen wordt voor melkproducten als grondstof.

Binnen de biologische markt zouden we door sneller te reageren de grote pieken en dalen moeten voorkomen.

Wat stoort u in het biologische segment?

Er komt soms eiwithoudend veevoer uit China en er wordt melk door heel Europa vervoerd. We moeten als sector het zo organiseren dat ook het veevoer lokaal wordt geproduceerd. Dat geeft ook meer controle op de kwaliteit. De primaire grondstoffen zouden zoveel mogelijk lokaal moeten worden ver-

werkt, zodat alleen het eindproduct over grotere afstand wordt getransporteerd. Je kunt je afvragen of alles wel zo biologisch is als we onszelf voorstellen.

Wat moet er gebeuren in de sector? Wat vindt u van de kostprijsdiscussie?

Natuurweide kan met de verwerkers overleggen om na te denken over het afremmen van de productie om te voorkomen dat alles vastloopt. Als het product er eenmaal is moet het de markt in, wat kan resulteren in ongewenste effecten.

Natuurweide zou nu al moeten schakelen door goed in kaart te brengen wat er aan grondstof verwacht kan worden. Er zijn melkleveranciers die overwegen te stoppen, maar ook zijn er omschakelaars onderweg.

Er is een kostprijsberekening gemaakt, maar deze kan in een moeilijke markt niet altijd gehanteerd worden. De agrarische markt krijgt al jaren niet de prijs die nodig is, dit is een maatschappelijk probleem. De druk op de kostprijs is heel groot door het gangbare marktdeel.

Wat is het perspectief voor de verbrede landbouw?

Ik heb ruime ervaring met verbreding, het levert een kans om extra te verdienen maar het gaat ook ten koste van je gewone bedrijf. De extra inkomsten moeten hoog genoeg zijn om dat te compenseren. Boeren moeten zich daar niet op verkijken.

Wat wilt u vanaf deze plek aan Natuurweide zeggen en wat vraagt u van ons?

Natuurweide moet zich als producentengroep gaan buigen over balanswerking in de markt. Als verwerkers mogen wij dat niet en dat wordt ook niet door ons gedaan. Ik kan er als verwerker niet altijd achter komen waar er teveel of te weinig melk in de markt zit. Natuurweide kan dit wel en die taak kunnen ze nu op zich nemen.

Sjoerd de Hoop

COLOFON

Vereniging De Natuurweide

De Natuurweide is de vereniging van biologisch melkveehouders in Nederland.

Er zijn ca 300 biologisch melkveehouders waarvan er ca 230 lid zijn van De Natuurweide.

Vereniging De Natuurweide is de overkoepelende organisatie van de leveranciersverenigingen die aan Eco-mel/Campina, Rouveen, Friesland Foods, Hooidammerkaas, Aurora en EkoHolland Melk op Maat rauwe melk leveren.

Het doel van De Natuurweide is het behartigen van alle belangen van biologisch melkveehouders. Speerpunten:

- Vasthouden aan het principe dat de kostprijs van biologische melk betaald moet worden.
- Streven naar een eigen onafhankelijke biologische melkprijs
- Prijsonderhandelingen van leveranciersverenigingen ondersteunen.
- Melkprijsvergelijkingen opstellen.
- Initiëren van relevant onderzoek voor de biologische melkveehouderij.
- Promotie van bio-zuivel naar consumenten.
- Aansturen van het Bedrijfsnetwerk Biologische Melkveehouderij

De Natuurweidekrant is het ledenblad van de Vereniging Natuurweide en verschijnt 4x per jaar in maart, juni, september en december.

Redactie Natuurweidekrant

Simon Galema, Sjoerd de Hoop, Wichert Koopman, Kees van Zelderen, Kees van Veluw (eindredactie) en Me-tha van Bruggen (lay out)

Verder werkten aan dit nummer mee: Harrie Janssen en Bert van Rees

Adres Natuurweidekrant

De Natuurweidekrant. Hoofdstraat 24, 3972 LA, Driebergen, tel: 0343-523860 fax: 0343-515611
info@denatuurweide.nl - www.denatuurweide.nl

Bestuur Natuurweide:

Voorzitter	Kees van Zelderen	tel: 06-33954124 e-mail: cvanzelderen@home.nl
Penningmeester	Siebe Anema	tel: 0513-646630
Secretariaat	Louis Bolk Instituut Rutger Amons	tel: 0343-523860 e-mail: info@denatuurweide.nl

Bedrijfsnetwerk Biologische Melkveehouderij:

Coördinatie	Edith Finke	tel: 06-26518704 e-mail: e.j.finke@dlv.nl
--------------------	-------------	--

Themagroep	Coach		
Antibiotica vrij produceren	Edith Finke (DLV)	06-26518704	e.j.finke@dlv.nl
Bedrijfsstrategie	Edith Finke (DLV)	06-26518704	e.j.finke@dlv.nl
Diergericht stalontwerpen	Harm Wientjes (DLV)	06 20398271	h.a.wientjes@dlv.nl
100% biologisch	Kees van Veluw (Agro Eco)	0318-420405	k.vanveluw@louisbolk.nl
Vitaliteit	Kees van Veluw (Agro Eco)	0318-420405	k.vanveluw@louisbolk.nl
Energie en Klimaat	Kees van Veluw (Agro Eco)	0318-420405	k.vanveluw@louisbolk.nl
Fokkerij	Wytze Nauta (LBI)	0343-523860	w.nauta@louisbolk.nl

